

**'Quicksan realisatie multifunctioneel
centrum, Stadskanaal'**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan realisatie multifunctioneel centrum, Stadskanaal'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09341

Status: Definitief rapport

Datum: 27 november 2009

Auteur: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Veldonderzoek: Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Eindredactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Stadskanaal

Contactpersoon: Dhr. Y. Scheringa

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Hoksberg M.G. (2009). 'Quickscan realisatie multifunctioneel centrum, Stadskanaal'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-341. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	1
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	2
2.1	Inleiding	2
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	2
2.3	Nota Ruimte.....	2
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	4
3.1	Methode.....	4
3.2	Flora	4
3.3	Zoogdieren	4
3.4	Broedvogels.....	6
3.5	Amfibieën en vissen.....	7
3.6	Overige soortgroepen	7
4	Geraadpleegde bronnen.....	8

Bijlagen

I	.....	Wettelijk kader
---	-------	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Stadskanaal (contactpersoon dhr. Y. Scheringa) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen realisatie van een multifunctioneel centrum langs de Berkenweg te Stadskanaal. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 21 oktober en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het onderzoeksgebied ligt in de bebouwde kom van Stadskanaal en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht natuurbeleid. Op basis van de afstand, aard van de ingreep en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het onderzoeksgebied betreft een deel van een sportveld bestaande uit een voetbalveld en omliggende motorracebaan. Ten zuidwesten van het veld ligt een grote verharde parkeerplaats, een woonhuis (te behouden) een Scoutingclubhuis en enige randbeplanting. Het gehele terrein is omsloten door bomenrijen en een brede watergang.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten. Wel is een exemplaar van Krabbenscheer aangetroffen. Deze soort is opgenomen op de Rode Lijst in de categorie 4; gevoelig;
- In het Scoutinggebouw zijn vaste verblijfplaatsen van Gewone grootvleermuis en Ruige dwergvleermuis te verwachten. In het woonhuis bevinden zich geen geschikte invliegopeningen en worden zodoende geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht. In een lindeboom nabij het clubhuis is een voor vleermuizen potentieel geschikte boomholte aanwezig. Er wordt geen schade aan vlieg- en/of jachtroutes verwacht. Het onderzoeksgebied fungeert vermoedelijk als beperkt foeragegebied voor enkele vleermuissoorten;
- Verspreid in het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde (tabel 1 FFW) zoogdiersoorten als Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis en Egel te verwachten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van zwaarder beschermde zoogdieren als Steenmarter (tabel 2 FFW) worden niet verwacht in het onderzoeksgebied;
- De bomen en struiken vormen broedgebied voor algemene broedvogels zoals Roodborst, Heggenmus, Merel, Houtduif en Winterkoning. Het Scoutinggebouw wordt mogelijk gebruikt als nestlocatie voor Winterkoning. In het woonhuis zijn nestplaatsen van jaarrond beschermde Huismus te verwachten. Andere soorten met jaarrond beschermde rustplaatsen zijn niet aangetroffen of te verwachten;
- In de watergangen zijn geen beschermde vissen te verwachten. Wel vindt er mogelijk voortplanting plaats van laag beschermde amfibieën. Juridisch zwaarder beschermde amfibieën worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht. Verder is overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (beiden tabel 1 FFW) te verwachten;
- Er zijn geen reptielen of beschermde ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken.

Nader onderzoek, compenserende en mitigerende maatregelen

- Indien het Scoutinggebouw gesloopt wordt is aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk;
- Indien de Linden rond het veld gekapt worden dient aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen te worden gedaan;
- Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Kap en sloop dient daarom buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Stadskanaal (contactpersoon dhr. Y. Scheringa) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen realisatie van een multifunctioneel centrum aan de Berkenstraat te Stadskanaal.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het onderzoeksgebied betreft een deel van een sportveld bestaande uit een voetbalveld met een motorracebaan eromheen. Aan de zuidwestzijde van het veld ligt een grote verharde parkeerplaats, een woonhuis, een Scoutingclubhuis en enige randbeplanting. Het gehele terrein wordt omzoomd door bomenrijen en is tevens omsloten door een brede watergang. In het onderzoeksgebied is verder geen permanent oppervlaktewater aanwezig.

De plannen voorzien in het slopen van het Scoutinggebouw, het verwijderen van enige beplanting (niet de buitenste bomenrijen) en het bouwen van een multifunctioneel centrum. Het woonhuis en de watergangen worden niet door de plannen aangetast.

Figuur 1: Onderzoeksgebied (gele lijn) weergegeven op een luchtfoto. (Bron: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden worden tezamen Natura 2000-gebieden genoemd.

In de directe nabijheid van de onderzoekslocatie bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of Beschermde Natuurmonumenten. Habitatrichtlijngebied Lieftingsbroek ligt op een afstand van ruim elf kilometer. Het Lieftingsbroek is een loofbos op de dalflank van het riviertje de Ruiten Aa. Het bos behoort tot het eiken-haagbeukenbos, beuken-eikenbos en broekbos. De ondergroei is met name in de natte delen rijk ontwikkeld. Plaatselijk wordt de struiklaag gedomineerd door Hulst.

Het dichtstbijzijnde Vogelrichtlijngebied is het Zuidlaardermeergebied gelegen op een afstand van circa twintig kilometer van het onderzoeksgebied. Het gebied kwalificeert zich voor de niet-broedvogelsoorten Kleine zwaan, Kolgans en Smient en voor de broedvogelsoorten Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger. Voor de vissoort Grote modderkruiper zijn complementaire instandhoudingsdoelstellingen opgesteld.

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument is het Witterveld (Dr.) op een afstand van ruim 27 kilometer.

Gezien de afstand van het onderzoeksgebied tot Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten en de aard van de beoogde ingreep, wordt gesteld dat de voorgenomen ontwikkelingen geen negatieve effecten op kwalificerende soorten en habitats hebben.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerage- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het

onderzoeksgebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid. Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied zelf is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde als zodanig aangemerkte gebied ligt op een afstand van circa 900 meter. Het betreft bosgebied ten noordwesten van Stadskanaal. Op basis van de afstand en de aard van tussenliggende barrières (o.a. het Stadskanaal) is aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Het onderzoeksgebied is niet door de provincie aangewezen als gebied met specifieke natuurwaarden, zoals ganzengebied of weidevogelgebied. Dergelijke gebieden liggen ook niet binnen de invloedssfeer van de plannen.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 12 november 2009 is een veldbezoek aan het onderzoeksgebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora

Op het voetbalveld en de motorracebaan groeien behalve ingezaaide grassoorten enkele algemene plantensoorten als Madelief, Gewoon duizendblad, Kruipe boterbloem, Gewone spurrie, Schapenzuring en Perzikkruid. Langs de randen van het veld onder de bomenrijen groeien algemene planten als Robertskuid, Kaal knopkruid, Geel nagelkruid, Lidrus en Brede stekelvaren. Op en langs de oever van de watergang groeien planten als Liesgras, Grote brandnetel, Gewone raket en Grote lisdodde.

De bomenrijen bestaan met name uit Linden, met hier en daar een Amerikaanse eik of een Beuk ertussen. In de wal tussen het veld en de parkeerplaats staan vlierstruiken, Zwarte els en Japanse duizendknoop.

In de watergang zijn algemene waterplanten als Smalle waterpest, Klein kroos en Puntkroos aangetroffen. Ook werd één exemplaar van de Krabbenscheer aangetroffen. Deze plant is opgenomen op de Rode lijst in de categorie 4; Gevoelig. Van opname op de Rode lijst gaat echter geen juridische beschermingsstatus uit.

Beschermde plantensoorten of andere soorten van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen en worden gezien de terreingesteldheid ook niet in het onderzoeksgebied verwacht.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten.

In het woonhuis zijn geen geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aangetroffen. De dakranden zijn netjes afgewerkt en een overstek ontbreekt. De schuur bij het huis is niet voorzien van een spouwmuur, zodat voor vleermuizen geschikte ruimten ontbreken. Het huis blijft bovendien behouden, zodat hier geen schade aan vleermuizen te verwachten is.

Het Scoutinggebouw is niet voorzien van een spouwmuur, maar er zijn wel allerlei afgetimmerde ruimten aanwezig in het dakbeschot en de overgang naar de wanden, die via kleinere en grotere gaten bereikbaar zijn. Van dergelijke ruimten is bekend dat ze gebruikt kunnen worden door vleermuizen, met name door de Gewone grootoorvleermuis en de Ruige dwergvleermuis. Indien het Scoutinggebouw gesloopt moet worden dient in het zomerhalfjaar voorafgaand aan de sloop nader onderzoek te worden gedaan.

In het voorjaar van 2009 is onder andere door de Gegevensautoriteit Natuur en het ministerie van LNV (bevoegd gezag voor de Flora- en faunawet) een zogenaamd 'vleermuisprotocol' opgesteld met richtlijnen voor vleermuisonderzoek¹. Het protocol wordt gebruikt om te toetsen of afdoende en zorgvuldig onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd. Het protocol stelt dat in principe voor elke functie die een locatie kan hebben voor vleermuizen op twee momenten onderzoek dient te worden uitgevoerd.

In voorliggende situatie is ingeschat dat de locatie mogelijk de functies 'kraamverblijfplaats', 'paarverblijfplaats' en 'zomerverblijfplaats' kan hebben. Het met zekerheid uitsluiten van winterverblijfplaatsen is in een gebouw als deze niet mogelijk op basis van het uitgevoerde veldonderzoek.

Volgens het protocol is het zodoende noodzakelijk om minimaal vijf (nachtelijke) bezoeken uit te voeren aan het onderzoeksgebied:

- Kraamverblijfplaatsen (alleen voor Gewone grootoorvleermuis, de Ruige dwergvleermuis plant zich in Nederland niet voort): begin juni - half juli → 2 bezoeken met minimale tussentijd van 14 dagen;
- Paarverblijfplaatsen (Gewone Grootoorvleermuis): half april- eind april → 1 bezoek (2^e bezoek is te combineren met onderzoek in augustus-september ten behoeve van Ruige dwergvleermuis).
- Paarverblijfplaatsen (beide soorten): half augustus- half september → 2 bezoeken met minimale tussentijd van 14 dagen.

De bomen langs het onderzoeksgebied zijn eveneens onderzocht op de aanwezigheid van geschikte invliegopeningen voor vleermuizen. In een Linde nabij het Scoutingclubhuis is sprake van enkele grote gaten, die mogelijk leiden naar een geschikte holte. Naar verwachting blijven de bomen langs het onderzoeksgebied echter behouden, zodat geen schade aan verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen of noodzaak tot nader onderzoek aan de orde is.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. De bomenrijen en de watergang om het onderzoeksgebied fungeren mogelijk als deel van een vliegroute. Naar verwachting blijven de bomenrijen behouden waardoor geen schade aan vliegroutes wordt verondersteld.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Naar alle waarschijnlijkheid wordt het onderzoeksgebied in de huidige situatie gebruikt als foerageerhabitat voor vleermuizen. Met name de bomenrijen en de watergangen zijn waarschijnlijk in gebruik als foerageergebied. Door de bouw van een multifunctioneel centrum zal het belang van het onderzoeksgebied voor sommige

¹ Zie bijvoorbeeld:
<http://www.binnenlandsbestuur.nl/nieuws/2009/03/wereldprimeur-het-vleermuisprotocol.111744.lynxk>

soorten mogelijk afnemen, doordat er een toename plaatsvindt van verstoring door licht en geluid. Algemene soorten als Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis zijn niet bijzonder lichtschuw en zullen naar verwachting langs de randen blijven foerageren. Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis zijn wel gevoelig voor verstoring door verlichting en verliezen mogelijk hierdoor een beperkt areaal foerageerhabitat.

Naar verwachting zullen de voorgenomen ontwikkelingen geen negatieve effecten hebben op de rust en donkerte bij de watergangen, die mogelijk foerageergebied vormen voor lichtschuwe soorten als Watervleermuis en Meervleermuis. Deze watergang ligt namelijk achter de bomenrij en een wal, zodat uitstralend licht en geluid wordt beperkt.

Naar verwachting wordt het gebied echter door slechts enkele vleermuizen gebruikt als foerageerhabitat. Bovendien is er in de omgeving nog veel vergelijkbaar habitat voorhanden, zodat er geen sprake is van schade aan onmisbaar foerageergebied.

Overige zoogdieren

Binnen het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Rosse woelmuis, Bosmuis, Veldmuis, Huisspitsmuis en Egel te verwachten. In Stadskanaal zijn ook waarnemingen bekend van de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW tabel 2).

Verblijfplaatsen van Steenmarter bevinden zich echter doorgaans in gebouwen. Het Scoutinggebouw is aan de buitenkant afgetimmerd met halfrondhout, met veel kieren en gaten. Hier en daar zijn ook grotere gaten aanwezig die mogelijk toegang geven tot dakbeschot. Er zijn echter geen sporen gevonden zoals klim/krabsporen, prooiresten of latrines, zodat er geen aanwijzing is om aan te nemen dat Steenmarters er een vaste verblijfplaats hebben. Mogelijk fungeert het onderzoeksgebied wel als -niet onmisbaar- foerageerhabitat voor de soort. Tijdens het aanvullend vleermuisonderzoek is het aan te bevelen om extra op deze soort te letten. Andere juridisch zwaarder beschermde soorten worden op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Voor eventueel aanwezige tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Jaarrond beschermde soorten

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus.

Hoewel er tijdens het veldbezoek geen Huismussen (tevens Rode lijst 4: Gevoelig) zijn waargenomen, is het mogelijk dat in het woonhuis geschikte broedplaatsen voor Huismus aanwezig zijn. Het huis zal echter behouden blijven zodat eventuele broedplaatsen niet in het geding komen. In het Scoutinggebouw bevinden zich voor Huismus geen geschikte nestlocaties. In het onderzoeksgebied zijn verder geen soorten aangetroffen waarvan de nestplaatsen en de functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn en deze zijn op basis van de terreinkenmerken ook niet te verwachten.

Overige soorten

In de bomenrijen en de struiken en bomen op de wal tussen parkeerplaats en sportveld zijn algemene broedvogels als Roodborst, Heggenmus, Tjiftjaf, Zanglijster, Vink, Zwartkop, Boomkruiper Houtduif, Merel en Winterkoning broedend te verwachten. Bovendien heeft Winterkoning een nest gebouwd achter de halfrondhouten betimmering van het Scoutinggebouw.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden zoals het kappen van bomen, die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Ook de sloop van het Scoutinggebouw dient bij aanwezigheid van een nest dat in gebruik is buiten de broedtijd te worden uitgevoerd.

Voor de aanwezige en te verwachten soorten (met uitzondering van Houtduif) kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Houtduiven broeden overigens soms tot half november.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen.

3.5 Amfibieën en vissen

In de watergang rondom het onderzoeksgebied is alleen Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken worden beschermde vissoorten hier niet verwacht.

Wel kan in de watergang voortplanting van algemene amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander worden verwacht. Verder kunnen amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander overwinterend worden aangetroffen in de strooisellaag van de oevers en onder de bomenrijen. Deze soorten zijn allen laag beschermd (FFW tabel 1). Juridisch zwaarder beschermde amfibieënsoorten worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het onderzoeksgebied.

Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) amfibieën verloren gaan. Voor eventueel aanwezige tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

Schade aan algemene amfibieën van tabel 1 kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden buiten de overwinteringsperiode (november tot en met maart) uit te voeren. De minst schadelijke periode voor amfibieën is september-oktober.

3.6 Overige soortgroepen

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig en te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.

Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet

Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep

Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.

Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.

Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Nöllert A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Piscaria Limnodata. (www.limnodata.nl) STOWA & Sportvisserij Nederland

Provincie Groningen (www.provinciegroningen.nl)

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

BIJLAGEN

I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

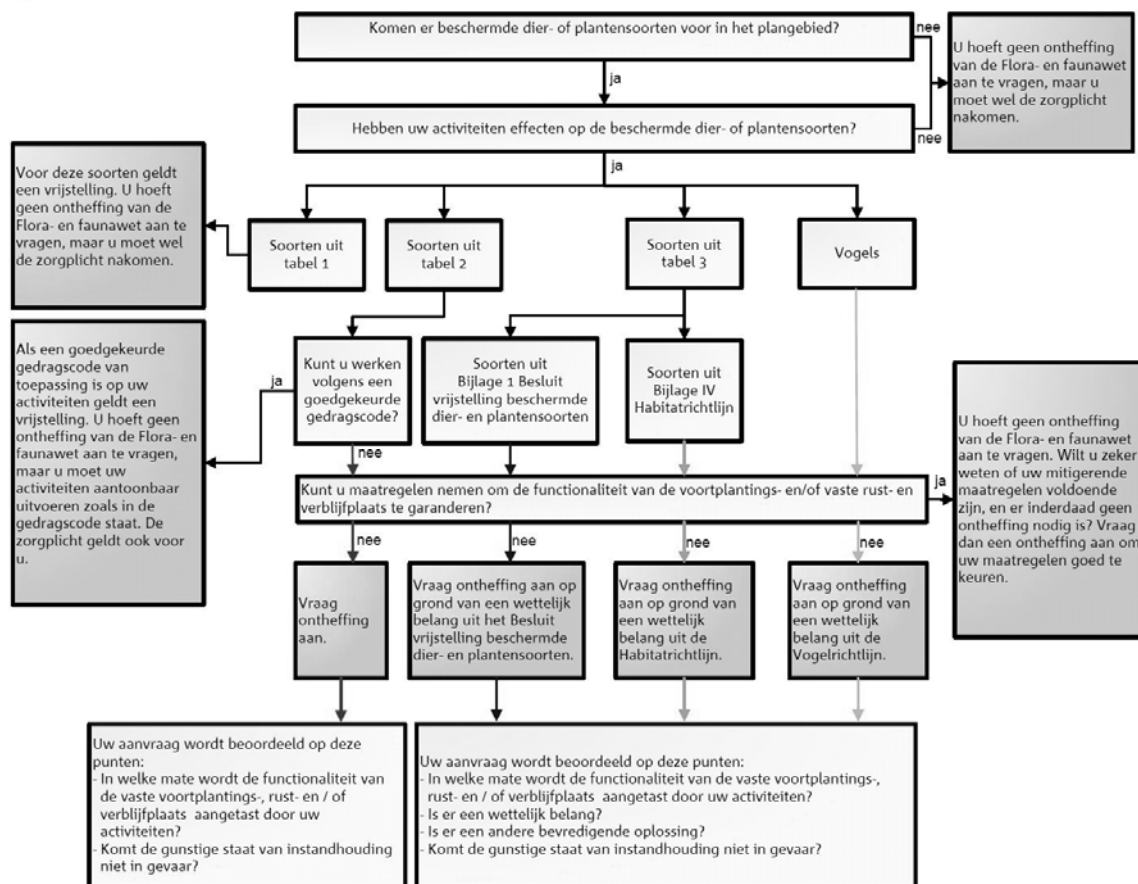
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

---

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.